

[Niels Helveg Petersen.]

for regeringen, om ikke det var ønskeligt, at der også blev udarbejdet en særlig redegørelse over, hvilke overstatslige beslutninger vi i henhold til fællesmarkedets vedtagelser må underkaste os. Det forekommer mig, at en redegørelse om dette spørgsmål kunne have stor umiddelbar interesse.

I øvrigt er jeg enig med foregående ordførere, hr. Ivar Nørgaard og hr. Haunstrup Clemmensen, i, at i den kommende diskussion om fællesmarkedet er der ingen, der kan have nogen interesse i at holde oplysninger skjult. Alt må så åbent som muligt fremlægges. Alt må så åbent som muligt belyses. Vi må have fuld viden om alle vilkår i forbindelse med fællesmarkedets udvikelse, inden endelig stilling kan tages.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14, hvor vi begynder med dagsordenens punkt 2, Spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 12.20.

Mødet genoptaget kl. 14.

Formanden: Medlemmer af folketinget Aksel Larsen, Morten Lange og Ømann har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til statsministeren:

„Hvilken redegørelse kan ministeren give folketinget for den af regeringen planlagte indkomst- og lønpolitik samt de påtænkte midler til dens iværksættelse?“

Fra medlem af folketinget *Kurt Brauer* har jeg modtaget meddelelse om, at han som følge af deltagelse i De Forenede Nationers generalforsamling ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 1 måned, hvorfor han anmoder om orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv fra og med den 17. d. m. samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til visse pri-

vate skoler har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Efter at der er meddelt folketingsmand *Niels Andersen* orlov på grund af varetagelse af offentligt hverv, har vedkommende gruppe i hans sted udpeget

folketingsmand *Alfred Bøgh* til at indtræde i følgende udvalg:

folketingets valutaudvalg, boligudvalget, udvalget til valgs prøvelse, udvalget angående statsrevisorernes betænkning og udvalget angående forslag til lov om ændring af kildeskatteloven og forslag til lov om ændring af ligningsloven,

samt udpeget folketingsmand *Kofoed* til at indtræde i udvalget angående forslag til lov om beskattningen af pensionsordninger m. v. m. fl. lovforslag.

De pågældende er herefter valgt.

Man gik derefter til dagsordenens punkt 2:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Langkilde* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren foranledige en undersøgelse af udbetalingen af undervisningshonorarer ved det filosofiske fakultet ved Københavns universitet med henblik på at konstatere, om der har været foretaget uberettigede udbetalinger, og af, hvilke foranstaltninger der fra universitetets ledelse er truffet for at få klarlagt problemerne herom?“

Langkilde: Der har i den senere tid i *Berlingske Tidende* været en omtale af forholdene omkring udbetalingen af undervisningshonorarer ved det filosofiske fakultet i København. Baggrunden for artiklerne synes at være vedholdende rygter om forhold, som muliggjorde og muligt har medført betydelige udbetalinger på utilstrækkeligt eller ligefrem urigtigt grundlag. Dette er selvfølgelig en meget alvorlig ting. De stærkt stigende udgifter til den højere uddannelse og særlig til universiteterne gør det påkrævet, at der er en fuldt betryggende kontrol med midlernes anvendelse. En udbredt forestilling om, at betydelige midler sløses bort uden tilstrækkelig kontrol, vil være yderst

[Langkilde.]

skadelig for tilvejebringelsen af den fornødne forståelse for betydningen af de stadigt større bevillinger, som kræves til den højere uddannelse.

Jeg finder derfor en indgående undersøgelse af disse forhold påkrævet, og jeg må i samme forbindelse finde en undersøgelse af, hvad universitetets ledelse har gjort for at undersøge forholdene og eventuelt rette op på dem, påkrævet. Det har også betydning for bedømmelsen af problemet om den fremtidige organisation, som må tilvejebringes med hensyn til universiteternes administration.

Undervisningsministeren (Helge Larsen):

Straks ved fremkomsten den 4. november 1970 i dagspressen af forlydender om fejl eller misbrug ved lønanvisningen til undervisningsassistenter ved Københavns universitets filosofiske fakultet anmodede jeg universitetets rektor om en redegørelse. Den 9. november har jeg modtaget redegørelsen fra rektor. Denne redegørelse konkluderer, at fakultetet og universitetets centrale ledelse ikke har holdepunkt for, at den praktiserede anvisning af lønning til undervisningsassistenterne ved det filosofiske fakultet har givet anledning til misbrug. Universitetsadministrationen, fakultetet og universitetets centrale ledelse har fundet enkelte forhold i den mangeårige administrative ordning af dette område mindre heldige. Disse forhold er imidlertid nu ændret.

Jeg er bekendt med, at revisionsdepartementet på den givne anledning har iværksat en undersøgelse af de fremdragne forhold, og jeg har henstillet til departementschefen for 3. revisionsdepartement, at denne undersøgelse må blive gennemført hurtigst muligt og et eksemplar af redegørelsen tilstillet mig.

På grundlag heraf vil der blive taget stilling til, om yderligere skridt er fornødne.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hans Kjær* til handelsministeren:

„Finder ministeren anledning til at overveje, om monopoltilsynets praksis giver anledning til tilstrækkelig kapitaldannelse i visse dele af dansk erhvervsliv?“

Hans Kjær: Når jeg i dag spørger handelsministeren, om ministeren finder anledning til at overveje, om monopoltilsynets praksis giver anledning til tilstrækkelig kapitaldannelse i visse dele af dansk erhvervsliv, er spørgsmålet inspireret af en række artikler i dagspressen. Da jeg formoder, at handelsministeren har læst artiklerne, skal jeg ikke citere dem eller gå i dybden med indholdet.

Jeg finder derimod grund til at fremhæve, at jeg ikke med mit spørgsmål sigter til den helt specielle problematik, der uvægerlig må opstå i en ekstraordinær situation med ekstraordinære indgreb, som vi netop nu befinder os i. Bevæggrunden for mit spørgsmål er af mere principiel og derfor mere langsigtet karakter. Det, der interesserer mig, er den praksis, som monopoltilsynet lægger til grund for beregningen af afkast af investeret egenkapital i kalkulationsberegninger for virksomheder, der er underlagt kontrol med prisdannelsen uden for ekstraordinære situationer.

Man kan selvsagt ikke i praksis tage hensyn til enhver ændring i renteniveauet af kortere varighed. Imidlertid må vi vel realistisk regne med, at renteniveauet i Europa igennem en årrække må påregnes fortsat at ligge en del over det, som man tidligere anså som det normale niveau. Hvis der ikke tages hensyn hertil i kalkulationsgrundlaget, må man frygte, at det vanskeliggør den fortsat nødvendige udbygning af erhvervsvirksomhederne. Det er jo nødvendigt, at virksomhederne tilføres den tilstrækkelige risikovillige kapital, derunder også investering fra almindelige opsparingsvillige mennesker. Dette lader sig næppe gøre, hvis muligheden på forhånd er afskåret for, at risikovillige

[Hans Kjær.]

penge kan opnå et afkast mindst på højde med det afkast, der kan opnås ved sikker, passiv pengeanbringelse.

Jeg kender ikke monopoltilsynets beregningsgrundlag på dette vigtige område, men det er hævdet, at der ikke er taget hensyn til nævnte ændring i renteniveaue.

Under denne forudsætning spørger jeg derfor ministeren, om ikke ministeren finder anledning til at overveje, om monopoltilsynets praksis giver anledning til tilstrækkelig kapitaldannelse i disse særlige dele af vort erhvervsliv.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Monopolloven er som bekendt indrettet sådan, at handelsministeren ikke har mulighed for at gribe ind over for monopoltilsynets afgørelser. Mit svar må derfor i dag naturligt falde i to dele, nemlig først en redegørelse for monopoltilsynets praksis og derefter mine synspunkter vedrørende denne praksis og problemerne omkring den tilstrækkelige kapitaldannelse i visse dele af erhvervslivet.

De lovbestemmelser, der i denne sammenhæng er mest betydningsfulde, er naturligvis monopollovens § 12, stk. 4, sammenholdt med lovens § 24. For virksomheder, der er omfattet af § 24, og som derfor skal have deres prisforhøjelser godkendt forud, kan monopoltilsynet ikke fastsætte priser eller avancer lavere, end at virksomheder, der er teknisk og kommercielt hensigtsmæssigt drevet, kan opnå dækning for nødvendige omkostninger, herunder afskrivninger samt — citeret fra lovens § 12, stk. 4 —

„en under hensyn til risikoen ved varens fremstilling eller salg rimelig nettoavance.“

Der findes ikke i monopolloven detaljerede retningslinjer for, hvad der forstås ved en rimelig nettoavance, og inden for lovgivningens rammer må praksis herfor udvikle sig gennem de af monopolerådet og monopolankenævnet truffne afgørelser. Om denne praksis har monopoltilsynet oplyst, at tilsynet ikke har fundet det muligt generelt at fastlægge kriterier, som giver en „rimelig nettoavance“ et entydigt indhold. Inden for de forskellige områder af erhvervslivet er der højst forskellige forhold mellem virksomhedernes omsætning og investerede ka-

pital og en betydelig uensartethed i prisberegningernes opbygning for de enkelte varegrupper inden for de enkelte selskaber.

I den løbende kontrol med priser og avancer har monopoltilsynet derfor heller ikke, hverken over for enkeltvirksomheder eller brancher, fastsat en bestemt maksimal overskudsprocent, men har i de enkelte konkrete tilfælde foretaget en mere nuanceret bedømmelse af virksomhedernes indtjening. Monopoltilsynet har oplyst, at man ved denne vurdering ikke ser ensidigt på forrentningen af den samlede investerede kapital; overskuddet i forhold til egenkapitalen eller sammenholdt med omsætningen tages i betragtning, ligesom hensynet til den risiko, der kan være forbundet med driften, samt branchens konkurrencemæssige og markeds-mæssige stilling tillægges betydning. Overskuddets størrelse bedømmes i øvrigt ikke alene ud fra forholdene i et enkelt regnskabsår, idet man så vidt som muligt ser på indtjeningen over en årrække.

Til støtte for selvfinansiering tillader monopoltilsynet, at de skattemæssige afskrivningsregler lægges til grund. Også investeringsfondshenlæggelser tillades indregnet i priserne, ligesom forskudsafskrivninger i en vis udstrækning accepteres.

Hertil skal jeg bemærke, at det er uomtvisteligt, at monopolloven og tilsynets administration heraf begrænser indtjeningen i de virksomheder, der er omfattet af § 24. Problemet er, om der ved administrationen af loven følges en praksis, som på u hensigtsmæssig måde begrænser disse virksomheders indtjening og dermed deres ekspansionskraft.

Må jeg først bemærke, at jeg ikke finder grundlag for at antage, at tilsynet i sin administration er gået ud over lovens rammer. Var dette tilfældet, ville indtjeningen i de såkaldte § 24-virksomheder være ringere end den gennemsnitlige indtjening i industrien som helhed. Materialet til belysning af industriens gennemsnitlige indtjening findes dels i aktieselskabsstatistikken, dels i det regnskabsmateriale, som Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk offentliggør i forbindelse med sine årsberetninger, og de oplysninger, der foreligger for mig, peger ikke i retning af, at § 24-virksomhedernes indtjening som helhed er ringere end den indtjening, der gennemsnitlig opnås i industrien.

[Handelsministeren.]

Præcise oplysninger har jeg ikke på den korte tid kunnet fremskaffe.

Problemerne omkring kapitaldannelsen i dansk erhvervsliv er naturligvis overordentlig betydningsfulde for vor fremtidige erhvervsmæssige udvikling, og monopollovens § 24 spiller sammen med andre forhold en rolle i denne forbindelse. Jeg mener ikke at kunne afvise, at disse lovbestemmelser kan have en retarderende indflydelse på ekspansionstakten inden for dele af industrien, og disse problemer fortjener stadig opmærksomhed.

Til en ændring af monopolloven finder jeg unøgtelig ikke tidspunktet egnet, hvad jeg heller ikke tror hr. Hans Kjær gør, men jeg finder det rigtigt, at problemerne holdes under observation med henblik på senere overvejelser om betimeligheden af en lovændring. Sandsynligheden for, at industrien ved Danmarks tilknytning til fællesmarkedet kommer til at arbejde under skærpede konkurrencevilkår, må ligeledes være et yderligere incitament til fortsat overvejelse af disse forhold.

Hans Kjær: Jeg takker handelsministeren dels for den udførlige redegørelse, dels og især for ministerens tilsagn om i alle tilfælde at holde disse problemer under overvejelse med henblik på en senere lovændring. Som det fremgik af min indledning, var det et sådant tilsagn, jeg søgte.

Jeg forstod ministerens sidste bemærkninger således, at sandsynligheden for dansk tilslutning til fællesmarkedet er et yderligere incitament for en lovændring. Jeg vil herudfra stille ministeren det tillægsspørgsmål: vil ministeren uddybe, hvilken lovændring ministeren har i tankerne?

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg skal gerne i anledning af tillægsspørgsmålet give den oplysning, at det naturligvis er § 24, der i den henseende kommer stærkest frem i billedet. Andre ændringer kan teoretisk også tænkes, men § 24 med den forudgående prisgodkendelse synes — uden at jeg har overblik over hele jordkloden — at være en specifik dansk skabelse, som kom ind i monopolloven i 1955, og som i og for sig dengang var tænkt som en midlertidig be-

stemmelse. Det er mit svar, for så vidt angår eventuelle lovændringer.

Jeg kan i sammenhæng hermed meddele, at jeg netop i dag har fået oplysning om, at monopolrådet på et møde i dag har beskæftiget sig med tilsynets praksis ved sin administration af monopollovens § 24, og at det kan forventes, at monopoltilsynet vil forbedre sig på en principiel drøftelse af hele den problemkreds, der er knyttet til de af spørgeren rejste forhold.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Skovmand* til boligministeren:

„Vil ministeren drage omsorg for, at de inddæmmede arealer på Vestamager ikke bebygges, før der er foretaget en tilbunds-gående undersøgelse af de trafikale problemer, som bebyggelsen vil skabe?“

Skriftlig begrundelse:

Den bebyggelse, som Københavns kommune i øjeblikket planlægger på Vestamager, må formodes at føre til en kraftig forøgelse af biltrafikken mellem Amager og det centrale København, en trafik, der vil gå over et i forvejen overbelastet vejnet, nemlig Knippelsbro og Langebro og de tilstødende gader.

Det må i forvejen betragtes som tvivlsomt, om dette vejnet kan klare den forøgelse af trafikken, som vil følge af det stigende biltal hos de mennesker, der allerede i dag bor eller arbejder på Amager. Yderligere byggeri på øen må nødvendigvis føre til, at der anlægges ekstra forbindelser mellem det centrale København og Amager.

Disse forbindelser er så kostbare, at Københavns kommune næppe vil være i stand til at finansiere dem selv. Derfor er det nødvendigt, at der foretages en undersøgelse af sagen, inden København begynder at bygge løs.

Jeg har stillet spørgsmålet til boligministeren, fordi boligministeriets tilslutning er en forudsætning for, at planerne kan gennemføres. Det er således tanken, at byggeriet skal gennemføres som almennyttigt byggeri, der skal godkendes af ministeriet. Og boligministeriet kan sige nej til, at area-

[Skovmand.]

lerne, der i øjeblikket er landzone, overføres til byzone.

Boligministeren (Hastrup): Jeg vil gerne erklære mig enig med hr. Skovmand i, at der må foreligge en tilbundsgående undersøgelse af de trafikale problemer på Vestamager, før man påbegynder et omfattende byggeri, men som hr. Skovmand utvivlsomt ved, er der foretaget sådanne undersøgelser såvel af trafikministeriet som af Københavns kommune. Et bedre materiale til en samlet vurdering af de trafikale konsekvenser af en bebyggelse på Vestamager vil dog foreligge, når den af egnplanrådet med vejdirektoratets støtte udarbejdede prognose for trafikken i hele Københavnsregionen foreligger i begyndelsen af 1971. Så vidt jeg kan se, er problemet imidlertid, hvilket grundlag Københavns kommune vil gå ud fra ved sine konkrete forslag til byplan og til bebyggelsen.

Specielt til hr. Skovmands bemærkninger om de kostbare trafikforbindelser til nye bebyggelser på Vestamager kan anføres, at uanset hvor i Københavnsegnen man skal anbringe nye bydele eller udvidelser af bestående bydele, der kan rumme 50.000—60.000 nye boliger, må der blive tale om betydelige trafikinvesteringer. Det er klart, at spørgsmålet om tilrettelægning af en passende trafikbetjening må være væsentligt ved boligministeriets og trafikministeriets overvejelser om igangsættelse af et så omfattende byggeri.

Skovmand: Jeg er glad for boligministerens synspunkter, hvori han erklærer sig enig med mig i, at det er nødvendigt at have en undersøgelse af trafikforholdene, inden man går i gang med et så stort byggeri som det, der er tale om på Vestamager. Så må vi jo afvente de undersøgelsesresultater, som vil foreligge i 1971.

Jeg må dog lige sige til ministerens bemærkning om, at en så stor bebyggelse under alle omstændigheder kræver store investeringer, at problemet på Amager vel netop er, at dér starter man på bunden, hvor man andre steder, f. eks. i vestegnen eller langs Køge Bugt, har et udmærket vej anlæg, som

betyder, at meromkostningerne ved en større bebyggelse ikke bliver så store, som de må forventes at blive på Amager.

Jeg vil lige stille ministeren det spørgsmål, om det er en korrekt opfattelse, jeg har, at Vestamager ligger i landzone, eller rettere sagt, at det, da det ikke var inderzone eller mellemzone ved den nye by- og landzonelovs ikrafttræden, derfor ikke kan være byzone, og at dette giver boligministeriet flere muligheder, end det ville have haft, hvis arealerne lå i inderzone, nu byzone.

Boligministeren (Hastrup): Jeg tør ikke sige, om det er korrekt opfattet, at hele det inddæmmede areal er beliggende i landzone. Det er et tvivlsomt spørgsmål. Arealerne i Tårnby blev ved partiel byudviklingsplan nr. 8 af 1967 for Københavnsegnen udlagt til yderzone, hvorfor arealet nu er landzone. Ved partiel byudviklingsplan nr. 2 af 1951 blev København som helhed henført til inderzone. Der er senere rejst tvivl om de inddæmmede arealers status, idet disse arealer ikke var matrikuleret i 1951, men først blev det i 1966. Byplannævnet gjorde opmærksom herpå ved godkendelsen af byudviklingsplan nr. 8, men det fandt, at det på daværende tidspunkt var lidet opportunt at tage spørgsmålet op til afgørelse, idet det senere kunne ske ved tillæg til plan nr. 8. Dette tillæg er endnu ikke fremkommet, således at spørgsmålet stadig er uafklaret. Der er ikke i henhold til Københavns bygge-lovs § 12 truffet bestemmelse om, at de pågældende arealer er byggeområde; ministeriet må derfor nærmest være af den opfattelse, at når det pågældende areal ikke er omfattet af hverken en byudviklingsplan, byplan eller bygningsvedtægt, så må arealet være placeret i landzonen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Morten Lange* til lønnings- og pensionsministeren:

„Vil ministeren udfærdige bestemmelser, hvorefter en ansøger til en tjenestemandstilling ikke umiddelbart fjernes fra listen over ansøgere, selv om han har trukket sin ansøgning tilbage?“

Skriftlig begrundelse:

I den seneste tid har der været en del tilfælde, hvor en ansøger til en tjenestemandstilling har trukket sin ansøgning tilbage, og hvor der i forbindelse hermed er opstået rygter om pression over for den pågældende. Der skal ikke her tages stilling til disse sager. Det må imidlertid være klart, at en tilbagetrækning kan være uovervejende og påvirket af mindre korrekte oplysninger. Med det sigte, at den bedst kvalificerede ansøger må ansættes i stillingen, må det være hensigtsmæssigt først at lade en tilbagetrækning af en ansøgning være effektiv, når den pågældende ansættende myndighed er klar over, om den er definitiv, og at den ikke er motiveret ved forkerte informationer eller ved pression.

Morten Lange: Jeg skal blot ud over min skriftlige motivering understrege — for der har måske kunnet fremgå noget andet af dagspressen — at årsagen til, at jeg har stillet dette spørgsmål, ikke er, at jeg har en konkret stillingtagen til en række sager, jeg har hørt om for nylig i pressen, men blot det, at jeg gerne så, at ministeren uddybede det rejste spørgsmål, specielt inden han udfærdiger de bestemmelser, som han skal udfærdige i forbindelse med tjenestemandslovens § 5 om forholdene i forbindelse med ansættelse.

Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen (Hastrup): Jeg forstår udmærket, at det ærede medlem stiller spørgsmålet, men jeg er dog på forhånd klar over, at det ærede medlem er så bekendt med tjenestemandslovens bestemmelser, at han i og for sig nogenlunde kan forudse svaret.

Lad mig sige om det, at når en ansøger til en ledig stilling har trukket sin ansøgning tilbage, men senere, efter ansøgningsfristens udløb, annullerer sin tilbagekaldelse, så må forholdet sidestilles med den situation, hvor en ansøger indgiver ansøgning om en ledig tjenestemandstilling efter ansøgningsfristens udløb. Selv om det i det enkelte tilfælde, særlig hvis annullationen kommer kort efter ansøgningsfristens udløb, kunne synes rimeligt at acceptere den fornyede ansøgning, taler hensynet til eventuelle medansøgere til stillingen for, at genopslag bør finde sted, såfremt ansættelsesmyndigheden vil

medtage en ansøger, der har annulleret sin tilbagekaldelse af en tidligere indgivet ansøgning, i sin vurdering.

Tjenestemandsløven har ikke taget udtømmende stilling til, i hvilket omfang genopslag kan finde sted, men der er i lovens § 5, stk. 5, fastsat pligt til at foretage genopslag, hvis ansættelsesmyndigheden skønner, at ingen af de ansøgere, der rettidigt har meldt sig til en opslået stilling, er tilstrækkelig egnet til stillingen, eller at man ved fornyet opslag kan fremskaffe ansøgninger fra mere kvalificerede ansøgere. En ansøger vil i reglen, inden han foretager en formel tilbagekaldelse af sin ansøgning, kunne få korrekte oplysninger af den ansættende myndighed om stillingens indhold og beskaffenhed, i det omfang disse oplysninger ikke fremgår tilstrækkelig klart af opslaget, og han vil herved kunne træffe sin beslutning på et rigtigt tidspunkt.

Regler, hvorefter ansættelsesmyndigheden på trods af en ansøgers tilbagekaldelse af en ansøgning desuagtet kan tage ansøgningen i betragtning, kunne i øvrigt få den virkning, at en ansøger er bundet af sin ansøgning, hvad hr. Morten Lange formentlig ikke tilsigter med sit spørgsmål.

Lad mig konkludere, at reglerne i tjenestemandslovens § 5, som hr. Morten Lange også henviste til, giver de pågældende ansættende myndigheder mulighed for at klare en situation, såfremt den pågældende myndighed måtte være af den opfattelse, at det ikke drejer sig om en definitiv tilbagetrækning, og at det drejer sig om et forhold, hvor en fornyet ansøgning kan fremkaldes fra en mere kvalificeret ansøger, der har trukket sin ansøgning tilbage. Den ansættende myndighed kan altså i en sådan situation genopslå stillingen.

Morten Lange: Jeg kender meget vel bestemmelserne om mulighederne for genopslag. De forudsætter, at den forsvundne ansøger skal være den bedst kvalificerede — ellers vil det i hvert fald være meget vanskeligt at forsvare — og selv i så fald plejer man efter den tradition, jeg kender til, at forudsætte, at der skal være en, skal vi sige helt klar forskel på de ansøgere, man forventer at kunne skaffe ved fornyet opslag, og dem, som er til stede.

Men det, jeg spurgte ministeren om, synes

[Morten Lange.]

Jeg egentlig ikke at han helt klart tog stilling til, og jeg vil gerne præcisere mit spørgsmål. Det forekommer mig, at der i en lang række af disse tilfælde, hvor der sker tilbagetrækning, kan være grund til at tro, at der har været tale om en urimelig pression. Jeg synes, det ville være rimeligt, hvis der i bestemmelserne i hvert fald blev ladet en mulighed tilbage for, at der kunne sættes en behørig undersøgelse i gang vedrørende omstændighederne i forbindelse med tilbagetrækningen, inden den blev accepteret. Det kunne gøre pression vanskeligere, hvilket er noget, som øvrigheden skal sørge for, så vidt det overhovedet er muligt.

Jeg vil spørge ministeren, om han ikke ville være så venlig at overveje endnu en gang, om en sådan, skal vi sige „opskydning“, ikke kunne være noget, der skulle være en rimelig hjemmel til.

Ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen (Hastrup): Jeg mener, at hvis der forekommer en situation, hvor en ansøger trækker sin ansøgning tilbage som følge af pression, så må det være den ansættende myndighed — som jo ikke er en enkeltperson, men i de fleste tilfælde er en række personer, der er med i arbejdet — der undersøger baggrunden for påstanden om denne pression og derefter ud fra den forudsætning, det erkender jeg, at den, der har tilbagetrukket sin ansøgning, er den bedst kvalificerede, benytter de muligheder, som lovgivningen rummer for at genopslå stillingen.

Det er meget svært at give lovregler om, hvad der er pression, og hvad der ikke er pression. Jeg kunne såmænd ofte ønske, at der forefandtes sådanne lovregler. De kunne virke meget beskyttende — også for en minister.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kjær Rasmussen* til socialministeren:

„Agter ministeren gennem lønforbedringer at standse personaleflugten fra revalideringscentrene?“

Skriftlig begrundelse:

Af de sidste dages presseomtale er det fremgået, at personaleflugten fra revalideringscentret for København og Frederiks-

berg inden for det sidste år har været oppe på 15 personer, d. v. s. omkring halvdelen af de ansatte. Revalideringscentrene for København, Roskilde, Frederiksborg og Bornholms amter har haft så stor en afgang, at man nu er nede på $\frac{1}{3}$ af det normerede personale. Det er fortrinsvis personalet med en social uddannelse, der rejser, og der er ingen udsigt til nye ansøgere. Personaleorganisationerne begrunder væsentligst flugten med den ringe aflønning, der medfører, at en socialrådgiver på et københavnsk revalideringscenter får 400-500 kr. mindre i begyndelsesløn end socialrådgiverne på mødrehjælpen.

En anden årsag til afgangene er centrenes store arbejdspress. På revalideringscentret for København og Frederiksberg er ventetiden oppe på 3-8 måneder. Ventetiden er nok bestemt af et for lille revalideringspersonale, men også af, at de økonomiske vilkår, der gives revaliderende, er uanstændige, hvilket gør en revalideringsproces unødigt lang og kompliceret. Den revalideringshjælp, der ydes i dag, svarer på ingen måde til lovens krav om, at der ydes en hjælp, der direkte stimulerer til at påbegynde revalidering, og som svarer til den hidtidige indkomst. Lovens krav om et samfundshensyn, der indbefatter, at ingen afbryder revalidering af økonomiske årsager, negligeres også. Den 4. februar i år forelagde direktoratet for revalidering og forsorg et forslag til en midlertidig løsning af det akutte problem omkring revalideringsydelse for socialministeriet, og i et svar til hr. Valbak af 12. juni i år gav ministeren tilsagn om, at der formentlig i løbet af kort tid ville blive taget stilling til direktoratets henvendelse — et svar, som imidlertid endnu ikke ses at være givet.

Socialministeren (Nathalie Lind): Hr. Kjær Rasmussen har i sin skriftlige begrundelse for spørgsmålet brugt ordet „personaleflugt“, og jeg skal ikke afvise, at der har været en betydelig afgang af revalideringskonsulenter. I de første ca. 10 måneder af indeværende år er der ved centrene i hovedstadsområdet fratrukket 17 konsulenter, men det må dog samtidig bemærkes, at der i samme periode er nyansat 32 revalideringskonsulenter, og pr. 1. november er 58 af 65 revalideringskonsulentstillinger besat.

Når der i pressen fra personaleorganisati-

[Socialministeren.]

onernes side har været udtalt frygt for, at adskillige medarbejdere ved centrene vil søge andet arbejde, så må disse udtalelser endvidere bedømmes på baggrund af, at der er drøftelser i gang om et nyt stillings- og lønsystem for revalideringskonsulenterne. Baggrunden for udviklingen i dag er, at deres lønordning oprindeligt blev opbygget som et særskilt lønrammesystem. I maj måned i år blev denne lønordning ført à jour med en ny lønskala med ikrafttræden pr. 1. april 1969, og denne ny lønskala er blevet reguleret pr. 1. april i år; senest er lønningerne blevet dyrtidsreguleret pr. 1. oktober 1970.

Men samtidig med gennemførelsen af denne ny lønskala anmodede socialministeriet det daværende direktorat for revalidering og forsorg om at komme med et udkast til en mere gennemgribende revision med henblik på en harmonisering med lønordningerne inden for det sociale område i øvrigt, og det er her, sagen nu står. Jeg tillægger denne harmonisering stor betydning, for uden dette vil man ikke opnå nogen varig løsning på problemerne. Det må såvel for centrene som for medarbejderne være det væsentlige, at den nye lønordning afpasses sådan til de øvrige sociale områder, at resultatet ikke blot bliver, at problemerne føres over til disse andre områder.

Det anføres i den skriftlige begrundelse, at en årsag til afgang fra centrene skulle være et stort arbejdspress, og at en del af dette pres beror på, at der bydes revaliderende økonomiske vilkår, som betegnes ved så hårde ord som „uanstændige“. Bortset fra at jeg har lidt vanskeligt ved at acceptere denne påstand om sammenhængen mellem personaleproblemerne og revaliderendes økonomiske vilkår, vil jeg gerne om dette sidste spørgsmål, som er taget frem i begrundelsen, sige, at den karakteristik, hr. Kjær Rasmussen giver af revalideringsydelse, finder jeg ikke rimelig.

Det er ganske korrekt, som det er anført, at direktoratet for revalidering og forsorg, nu socialstyrelsen, i begyndelsen af året forelagde en skitse med forslag om forhøjelse af visse af ydelserne, og at jeg gik ud fra, at en stillingtagen hertil kunne ske ret hurtigt. Det viser sig, at forslagene på en lang række områder griber ind i spørgsmål af tilsva-

rende art inden for andre områder af den sociale lovgivning, og derfor må jeg i dag sige, at jeg mener, det er tvivlsomt, om der er behov eller mulighed for at gennemføre forslagene for tiden, hvor man, som det vil være bekendt, prøver at finde en løsning på de mange koordinationsproblemer, som skal afklares i forbindelse med socialreformen.

Derimod er der nogle enkeltheder vedrørende revalideringsydelse, som trænger til at rettes — det drejer sig bl. a. om visse skattemæssige problemer, som jeg håber man kan finde en løsning på — men at kalde de regler, man har nu, for uanstændige og — som det antydes i den skriftlige begrundelse — nærmest stridende mod loven, det er dog efter min mening at skyde over målet.

Kjær Rasmussen: Det glæder mig at høre socialministeren nu oplyse, at der er nyanst 32 revalideringskonsulenter, men jeg vil også meget gerne have at vide, om socialministeren så vil fortælle os, hvilken uddannelse disse nye folk har.

I min motivering har jeg nævnt to forhold, som er af betydning for personalefligten. Det ene er lønspørgsmålet, og jeg forstår ministerens kvaler, men må dog fastholde, at det er regeringen, som alene bestemmer, hvor højt den vil prioritere udgifterne til socialvæsenet, derunder revalideringen.

Det andet forhold, jeg nævned, er centrenes store arbejdspress, og jeg vil gerne illustrere dette med et citat af forstander Kristian Bundgaard, ikke ukendt her i tinget, som i Politikens kronik for den 5. oktober 1970 siger:

„Man har begået den afgørende fejl, at revalideringsarbejdet er bygget op på en kæde af juridiske afgørelser med et uendeligt tovtrækkeri som resultat. Tiden bruges til at kontrollere og vurdere for at sikre, at ingen uberettiget snyder det offentlige for et par kroner. Resultatet er bjerge af papir. Medens revaliderende i løbet af måneder taler få timer med sin konsulent, vandrer referater, skriftlige indstillinger, afslag, modindstillinger, overvejelser, teammødereferater, lægeskøn, undersøgelsesresultater osv., osv. hen over skrivebordene. Konsulenternes sagsbelastning ligger på 175-350 løbende sager, så det er

[Kjær Rasmussen.]

vel ikke forbavsende, at manges daglige papirstak på skrivebordet er så høj, at det kniber at finde manden, respektive damen."

Det er jo til at blive helt stakåndet af at læse sådan noget. Må jeg ikke anbefale ministeren at afskaffe dette papirvælde, så personalet i hvert fald kan få tid til at beskæftige sig med de menneskelige problemer, for det er jo det, de er ansat til, og det er det, der ligger i lovens intention.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg er ikke ubekendt med den kronik, som hr. Kjær Rasmussen nu citerer, og hvor det påstås, at det meste af revalideringsarbejdet består i en undersøgelse af papirer og attester i stedet for en behandling af og samtale med de mennesker, der søger centrene. Jeg må blot have lov at gøre opmærksom på, at hr. Bundgaards opfattelse er blevet imødegået af andre inden for revalideringsarbejdet, der har en anden opfattelse.

Mere har jeg ikke at føje til her.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hanne Reintoft* til ministeren for offentlige arbejder:

„Finder ministeren, at man i generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet iagttager de mest enkle regler for demokrati på arbejdspladsen ved — i forbindelse med omdeling af fagblade og tidsskrifter — at udstede kategoriske ordrer på tværs af postbudenes praktiske erfaringer og arbejdsvaner?“

Hanne Reintoft: Der tales så meget i disse år om demokrati på arbejdspladsen og om medbestemmelsesret. Det tales der også meget om i regeringspartierne, og det må vel både af den grund og i almindelighed kunne ventes, at man på statens arbejdspladser omsætter politiske løfter til handling i stedet for uden hensyn at dyrke den private arbejdsgivers beklagelige ret til at lede og fordele arbejdet uden hensyn til arbejderne.

Sådan er det desværre ikke gået inden for postvæsenet, hvor vi netop har haft en konflikt i gang på grund af en kategorisk ordre. Ikke alle ovenfra kommende ordrer er hen-

sigtsmæssige — det burde vi have lært — og de mennesker, der udfører det daglige praktiske arbejde, er tit mere vidende om, hvordan det udføres bedst, og netop derfor skal de have medindflydelse og lejlighed til erfaringsudveksling.

I denne sag i postvæsenet drejer det sig oven i købet om et område, hvor flere af de implicerede er tjenestemænd, der har arbejdet en lang årrække med deraf følgende erfaringer bag sig. Den praktiske erfaring har vist postbudene de fleste steder i København og flere steder i provinsen, at det er en lettelse og arbejdsbesparende at tage omkring 30 pct. af de tidsskrifter med i første postombæring, som man ellers skulle bringe ud i anden ombæring. Det har som sagt lettet sliddet, det har ikke medført forsinkelser i postudbringningen til ulempe for kunderne, og man har ikke nogen grund til at antage, at postbudene skulle være mindre interesseret i at tjene kunderne, end generaldirektøren er det.

Ordningen har fungeret godt, men støder så pludselig på en kategorisk ordre, der strider mod alle smukke ord om samarbejdsånd og gensidig forståelse. Jeg håber og kan på baggrund af forskellige udtalelser og initiativer vel også vente, at ministeren vil stille sig positivt over for at støtte dialogen mellem de praktisk arbejdende postbude og deres ledelse — i stedet for de sidst sete uværdige initiativer med trussel om tjenestemandssager om suspension og afskedigelse.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Efter min opfattelse af begrebet demokrati på arbejdspladsen må det netop være en naturlig og rigtig ting, at også spørgsmål, der i og for sig vedrører ledelse og fordeling af arbejdet, er spørgsmål, som vel formelt kan ordnes ensidigt, men som reelt i demokratiets ånd drøftes i forvejen med de ansatte, og at man så vidt muligt søger at nå frem til en ordning, som der er enighed om. Det er også det, der er tilfældet i denne sag.

Den ombæringsordning, der nu diskuteres, er kommet til verden gennem et omfattende udvalgsarbejde mellem Dansk Post- og Telegrafforening, Dansk Postforbund og generaldirektoratet, og i maj 1968 afgav et udvalg en betænkning, der enstemmigt gik ind for den fordelingsordning, som dernæst

[Ministeren for offentlige arbejder.]

blev indført i forbindelse med tredje omdelings bortfald i 1968. Der er altså enighed mellem generaldirektoratet og Dansk Postforbund om, at det skal gå til på den måde, og sådan synes jeg også man så vidt muligt må bære sig ad.

Jeg kan også sige, at hvis der kan blive tale om at finde en anden ordning, vil man — og det er også det, der foregår i øjeblikket — stadig væk bestræbe sig på, selv om det er den ene part, der har ansvaret for fastsættelsen af disse regler, at det vedbliver at være sådan, at man kan snakke om tingene og forhandle sig frem til et resultat, hvis det overhovedet kan lade sig gøre.

Forudsætningen for aftaler er selvfølgelig, at begge parter er enige om, at når man har truffet dem, så holder man dem. Der er jo ikke så forfærdelig meget vundet ved at træffe en aftale, hvis én af parterne på forhånd erklærer, at man ikke vil holde den, for så bliver der i virkeligheden ingen aftale, og det må gælde, hvad enten det er den ene eller den anden slags aftale, det drejer sig om.

Spørgsmålet giver mig anledning til at tilføje en bemærkning om, hvad det egentlig er, diskussionen drejer sig om arbejdsmæssigt — også for at korrigere lidt de bemærkninger, der kom fra fru Hanne Reintoft.

For at forstå det hele skal man jo kende arbejdsordningen for postbudene, og den er jo således med de to ombæringer, vi har, at den første ombæring skal være sluttet så vidt muligt kl. 9; for de distrikter, der er tale om her, har erhvervslivet lagt vægt på, at vi har lovet at gøre, hvad vi kan for, at man kun undtagelsesvis får sin post senere. Man kan ikke fastsætte kl. 9 som et absolut tidspunkt, fordi der ikke er lige meget post hver dag, og der kan også komme forsinkelser af andre grunde; derfor hedder det kl. 9-9.30, men meningen med det er, og hensynet til erhvervslivet er, at man skal stræbe imod kl. 9. Når denne ombæring er sluttet, går man i gang med at sætte til den næste og går ud på den næste kl. 10.15, og med nor-

mal arbejdsmængde og under normale forhold kan postbudets arbejde være afsluttet kl. 11.45-12.

Postbudene kan have en interesse i ud over de 90 pct. af brevposten, som skal uddeles ved første ombæring, at få så meget som muligt flyttet fra anden ombæring til første ombæring, men det vil forsinke gennemsnitstidspunktet for udbringelse og afslutning af første ombæring og naturligvis fremme gennemsnitstidspunktet for, hvornår man går hjem. Der er altså tale om to modsatte interesser: postmodtagernes på den ene side og brev bærerne på den anden.

Hanne Reintoft: Nu har jeg jo også talt med postfunktionærernes organisation, og jeg ved, at postudbringningen ikke er blevet forsinket, så posten ikke kom ud til tiden med første ombæring; det ligger nogenlunde klart.

Samtidig må jeg sige, selv om jeg nok er klar over, at ministeren og jeg næppe har helt samme opfattelse hverken af, hvad demokrati på arbejdspladsen eller hvad demokrati i almindelighed er, at man vel nok kan sidde i 1968 i et udvalg med en organisation og aftale en arbejdsform og så siden opdage i det praktiske arbejde, at det, man aftalte, ikke viste sig hensigtsmæssigt. Der må demokrati og medbestemmelse til, det må være sådan, at man lytter til dem, der udfører det daglige arbejde.

Men jeg må takke ministeren for svaret, for jeg synes alligevel, at der i det ligger en vilje til at få nye forhandlinger i gang og få problemet løst, og jeg vil også håbe, at vi kan undgå på statens arbejdspladser en anden gang at køre frem på den måde, det er sket her.

Må jeg endelig sige, at det, at selve postbetjeningen er blevet forringet, må være ministerens ansvar og ikke postbudenes, for jeg tror, at hele befolkningen savner den tredje ombæring.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Ja, og der var tale om en aftale, og

[Ministeren før offentlige arbejder.]

den aftale kan opsiges med tre måneders varsel. Den er opsagt, og derfor forhandler man om, hvordan man derefter skal gå frem. Men forudsætningen for enhver aftale, også en ny, er, at man først træffer en aftale og derefter er enig om at respektere den, indtil man bliver enig om en ny, og det er jo det, denne sag drejer sig om.

Men jeg er i øvrigt enig med fru Hanne Reintoft om, at vi sikkert har ret forskellige opfattelser af begrebet demokrati både på arbejdspladsen og på andre måder. Hvis jeg skal give min karakteristik af, hvordan jeg opfatter fru Hanne Reintofts definition, så ser jeg den nærmest som en elastik, der efter behag kan trækkes mellem diktatur og anarki og så ramme det punkt, man har brug for, midt imellem.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Helge Nielsen* til ministeren for offentlige arbejder:

„Agter ministeren at ændre planerne for den del af Hareskovvej, der benævnes Bispeengbuen?“

Skriftlig begrundelse:

Bispeengbuen er, grundet på manglende planlægning, blevet placeret meget tæt ved boligbyggeriet i Lundtoftgade. Motorvejen ligger oppe i 2. sals højde. Denne placering vil give meget store og sundhedsfarlige støjproblemer, som beboerne i området ikke kan være tjent med.

Disse ulemper kan afhjælpes enten ved, at vejen bliver ført i en tunnel under Bispeengen, eller ved, at vejbroen bliver overdækket med en tunnel.

Disse ændringer kan formentlig ikke foretages uden en ændring af loven. Vil ministeren foretage en sådan ændring?

Helge Nielsen: Mit spørgsmål er, om ministeren agter at ændre planerne for den del af Hareskovvejen, der benævnes Bispeengbuen.

Jeg vil understrege, at der i mit spørgsmål ikke ligger nogen som helst opfordring til ministeren om at standse denne vejføring, som jeg anser for en vigtig både udfalds- og aflastningsvej for den københavnske trafik, men kun det spørgsmål, om mini-

steren ikke vil være med til at hindre de ulykker, der er ved at ske her.

Jeg tror, man sjældent ser noget, der ligner dette, at en motorvej føres oppe i 2. sals højde ganske få meter fra et ret nyt boligbyggeri. Denne motorvej vil, hvis ikke planerne ændres, være til meget stor gene både sundhedsmæssigt og på andre måder for de mange hundrede beboere, der nu har fået bolig i Lundtoftgadebyggeriet. Der er endog nogle af boligerne, som ikke er taget i brug endnu; så nyt er dette boligbyggeri.

Den ene mulighed var, at motorvejen blev ført ned under Borups Allé under Ndr. Fasanvej i en tunnel. Det er hævdet over for mig, at det kan man ikke, fordi telefonselskabets kabler ikke er til at røre ved. Jeg kan ikke forstå, at man i 1970 ikke kan klare et sådant problem. Men den anden mulighed var at overdække vejen og derved dæmpe af for støjen, altså at man fik en overdækket motorvejsføring, og jeg vil gerne anmode ministeren om at se velvilligt på én af disse to løsninger af dette problem.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Ja, vi har jo her endnu et eksempel på det sammenstød, der efterhånden er adskillige eksempler på, mellem planlagte trafik anlæg og planlagte byggeprojekter. Jeg ville ønske, at jeg kunne svare imødekommende, men efter hvad der er kommet ud af mine undersøgelser i forbindelse med spørgsmålet, mener jeg, at det kan jeg desværre ikke.

Det er sådan, at man har undersøgt de alternative muligheder for forsænkede kørebaneler. Man kan selvfølgelig ikke sige, at noget er umuligt, det er det heller ikke i dette tilfælde, men her drejer det sig altså om, at telefonvæsenets kabler kommer i vejen, og det er så omfattende og så vanskeligt en opgave at løse, at det måtte opgives at vælge denne løsning.

Det projekt, der udføres, er godkendt af Københavns og Frederiksberg kommuner, og jeg vil gerne fremhæve, at boligbyggeriet langs med motorgaden er projekteret og udført med viden fra bygherrerens side om motorgadeanlægget i dets nuværende udformning.

Jeg tror, man må erkende, at der bliver tale om betydelige støjgener, selv om jeg ikke ved, om man ligefrem kan kalde dem

[Ministeren for offentlige arbejder.]

sundhedsfarlige. Men jeg skal også gøre opmærksom på, at støjulemper for beboerne langs trafikåreerne i byområdet i forvejen er store; når man koncentrerer trafikken på særlig trafikerede områder, aflaster man altså andre, og støjulemperne kan ofte være mindst lige så store ved den sekundære gade trafik som ved den mere gennemgående. Vi undersøger en mulighed for at reducere støjen gennem valg af kørebanelægning og regner også med en hastighedsbegrænsning. Begge dele er noget, der skulle kunne formindske ulemperne.

Spørgsmålet har givet anledning til, at jeg har bedt om orientering om, hvorvidt man på nuværende tidspunkt ved en indkapsling af rummet over kørebanerne kunne hjælpe til, men det er oplyst over for mig, at det ikke på projektets nuværende stade er teknisk muligt. En egentlig opgivelse — det har hr. Helge Nielsen jo heller ikke foreslået — ville medføre, at arbejder til en værdi af 20 mill. kr. ville være udført forgæves.

Jeg kan kun sige, at heller ikke jeg er tilfreds med, at forholdene har udviklet sig, som de har, og at jeg synes, bestræbelserne må gå i retning af at undgå at komme i en sådan situation fremtidig, at nye boligområder etableres klods op ad projekterede eller eksisterende større trafikanelæg.

Helge Nielsen: Må jeg takke ministeren for svaret, men alligevel udtrykke en lille smule bekymring. Jeg skal ikke gå ind i, hvor fejlen er at finde, om det er hos det ene eller det andet organ, men kun give udtryk for, at her er altså 600-800 familier rykket ind i nybyggeri uden at ane, hvad de blev udsat for, og samtidig understrege, at der her er tale om folkepensionistboliger, invalideboliger og boliger for familier med mange børn. Jeg mener, at man endnu en gang i trafikministeriet, hos vejmyndighederne, må overveje, om der ikke kan gøres noget, der effektivt skærmer imod denne støj.

Jeg har ladet mig fortælle, at man har lagt tvungne benzinvognsruter den vej udad. Med stopsignal lige før stigningen ad denne motorvej kan man let forestille sig, hvilken forfærdelig støj der vil blive, når de store vogne med anhængere skal trækkes op ad disse ret stejle stigninger, som motorvejen får.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Jeg har ikke meget at føje til, men vil dog gerne sige, at hvis der er mulighed for over reguleringen også at tage nogle hensyn, skal man naturligvis gøre det. Jeg synes, at netop når der er tale om boliger af den art, som hr. Helge Nielsen nævnte nu, og som jeg måske burde have nævnt i mit første svar, er det så meget desto mere betænkeligt, at man projekterer og udfører dem med en sådan placering, når man i forvejen kender de ulemper og gener, der må komme.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hanne Reintoft* til forsvarsministeren:

„Vil ministeren tage skridt til en ændring i den militære straffelovs § 53, der — trods den megen formelle tale om demokrati i forsvaret — står som en væsentlig hindring for de værnepligtiges adgang til at fremsætte klager eller gøre opmærksom på fejl eller mangler inden for forsvaret, og som muliggør disciplinære overgreb, som man nylig har været vidne til, og undertrykkelse af de værnepligtiges rettigheder og ansvar?“

Hanne Reintoft: Nu, da vi lige har talt om regeringens definition af begrebet demokrati, er det nok meget apropos at spørge forsvarsministeren, om der er mulighed for at ændre den militære straffelovs § 53, der hjemler straf for en værnepligtig, som ytrer utilfredshed med en overordnetes adfærd eller i øvrigt klager over besværligheder og mangler, således at det spreder en for mandstugten farlig misfornøjelse.

Det er en paragraf, der i hele sit indhold strider imod påstået ønske om demokratisering af forsvaret, og den virker hæmmende på talsmandsinstitutionens udvikling og forbedring. At bestemmelserne virker således, at der ofte ikke tør klages, skønt der virkelig var et behov for det, så vi jo sidst i den meget pinlige tortursag på Bornholm, hvor en værnepligtig blev hængt op i benene, medens kammeraterne ikke vedede at skride ind straks. Der er ikke så skrap en paragraf om straf for officererne; man får bare en mindre straf, man bliver ikke suspenderet.

Ordlyden af § 53 er så forældet, at man kunne tænke sig, den ikke bliver brugt, men

[Hanne Reintoft.]

det er desværre ikke rigtigt. Der kunne nævnes mange eksempler; jeg skal henvise til et par stykker.

Ved dragonregimentet i Holstebro blev værnepligtige officerer truet med retsforfølgelse, hvis de ville fastholde en klage over en løjtnantsopfordring til overtrædelse af Genèvekonventionen for krigsfanger i tilfælde af krig, og ved det sjællandske livregiment er der flere gange blevet truet med strafforfølgelse, hvis man ikke holdt klager over overordnede tilbage.

Forsvarsministeren kender sikkert mange flere eksempler, end jeg gør, og hvis ministeren skulle mene, at der skal være en vis garanti for, at han ikke får grundløse klager, er jeg kun delvis enig. Jeg ved godt, at grundløse klager tager tid, på den anden side må det være et rimeligt værn for demokratiske forhold, ikke mindst i så stram en opbygning som en hærs opbygning, at klagegangen er fri.

Jeg vil derfor håbe, at det vil være muligt at få et tilsagn om at tage denne bestemmelse op til revision. Kunne vi knytte den sammen med nye bestemmelser om at skride alvorligere ind over for overordnede, der mishandler de værnepligtige, ville det være helt ideelt.

Forsvarsministeren (*Ninn-Hansen*): Fru Hanne Reintofts indledning forstod jeg på en vis positiv måde. Jeg forstod, at fru Hanne Reintoft har den opfattelse, at regeringen altid vil bestræbe sig for gennem reformer at give demokratiet det bedste og det rigtige indhold, og det har fru Hanne Reintoft forstået ganske, som også jeg forstår det.

Med hensyn til spørgsmålet om ændring af straffeloven skal jeg blot sige, at fru Hanne Reintoft jo har kendskab til statsministerens åbningstale, hvor der står, at der i dette folketingsår påregnes fremsat forslag om revision såvel af den militære straffelov som af den militære retsplejelov.

Fra den forrige åbningstale ved fru Hanne Reintoft også, at regeringen har disse hensigter, men jeg mente, at man anstændigvis måtte vente på en betænkning fra klimaudvalget, der igennem længere tid har arbejdet med disse spørgsmål. Betænkningen blev afgivet i september i år og angik

ver retningslinjer, men ikke forslag om egentlige ændringer af bestemmelserne.

Derfor nedsatte jeg, hvilket i øvrigt skete, før betænkningen blev afgivet, nemlig allerede i august måned, en arbejdsgruppe til at behandle hele revisionen af den militære straffe- og retsplejelov. Arbejdsgruppen vil i denne måned blive helt færdig med forslaget om den omfattende revision af den militære straffelov, derefter vil forslaget gå ud til drøftelse hos personaleorganisationer, værn og andre, og senere vil forslaget blive fremsat her i tinget, altså i dette folketingsår, sammen med forslag om ændring af retsplejeloven.

Der forestår altså en omfattende revision ud fra de hensigter, jeg omtalte til indledning, og jeg vil ikke finde det rigtigt at drøfte en enkelt paragraf, især ikke da regeringen går langt videre end dette.

Hanne Reintoft: Nu er det jo ikke sikkert, at den værnepligtige, der blev hængt op ved benene, synes, at regeringen eller forsvarsministeren er så ganske forfærdelig demokratiske. Jeg synes også, selv om det er sagt i både den ene og den anden åbningstale — og det blev altså også sagt sidste år, uden at der blev gjort noget ved det — at når der skete noget så katastrofalt for demokratiet i hæren som det, der skete sidst på Bornholm, så kunne man da i hvert tilfælde have håbet på, at det ville have tilskyndet forsvarsministeren til at tage sig sammen og gøre noget ved det, der er sagt i disse åbnings-taler.

Forsvarsministeren er vel egentlig heller ikke enig i, at man skal blive ved at bruge udtryk som mandstugt, og jeg vil gerne spørge, om ikke det, der skete på Bornholm, har givet anledning til, at man kan skride ind på en meget hårdere måde over for officerer, der begår sådan noget. Jeg fatter ikke, hvis man i øvrigt vil snakke om demokrati, at de mennesker, der gør sådan noget, ikke bliver fyret med det samme.

Forsvarsministeren (*Ninn-Hansen*): Jeg forstod ikke, hvad fru Hanne Reintoft mente med den første bemærkning. Jeg kan jo ikke vide, hvad den værnepligtige mener om mig, men jeg regnede det faktisk for unødvendigt at fortælle, at jeg ikke har givet ordre til, at han skulle hænges op i be-

[Forsvarsministeren.]

nene — hvis det var det, fru Hanne Reintoft regnede med.

Jeg forstår heller ikke de senere bemærkninger, bl. a. om at tage sig sammen. Fru Hanne Reintoft kan vist ikke have hørt efter. Når jeg har sagt, at vi har taget et initiativ med nedsættelse af dette arbejdsudvalg, endda før klimaudvalget havde afgivet sin betænkning, så mener jeg, vi har handlet meget hurtigt og også fortsat gør det. Det drejer sig om den bestemmelse, som fru Hanne Reintoft nævner, der vil blive revideret, men det drejer sig også om en række andre bestemmelser, hvor det er tiltrængt at få en bedre udformning end den, vi har i dag.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Formanden: Jeg skal lade et af hr. Kjeld Olesen til forsvarsministeren stillet spørgsmål udgå til næste spørgetid.

Af *Ejner Nielsen* til indenrigsministeren:

„Vil ministeren overveje at stille forslag om at ændre lov om kommunernes styrelse således, at det klart fremgår af loven, at antallet af medlemmer i de af en kommunalbestyrelse nedsatte stående udvalg ikke må overstige halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal?“

Skriftlig begrundelse:

Indenrigsministeriet har i en skrivelse af 12. oktober 1970 nægtet en kommunalbestyrelse i Vestsjællands amt stadfæstelse af dens udkast til vedtægt for styrelsen af de kommunale anliggender, fordi 2 af de af kommunalbestyrelsen nedsatte stående udvalg har et medlemstal, der er på over halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal.

Nægtelsen af stadfæstelsen er ikke motiveret med, at det er i strid med gældende lovgivning, men det er kun anført, at antallet af medlemmer i en kommunalbestyrelses stående udvalg efter indenrigsministeriets opfattelse ikke bør overstige halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal.

Det ville derfor være ønskeligt, om der i lov om kommunernes styrelse blev affattet en bestemmelse om, at antallet af medlemmer i en kommunalbestyrelses stående ud-

valg ikke må overstige halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal.

Ejner Nielsen: Ved de omfattende kommunesammenlægninger, der fandt sted i forbindelse med kommunalreformens gennemførelse pr. 1. april 1970, har de nye kommunalbestyrelser tilstræbt, at de tidligere kommuneområder i storkommunen blev repræsenteret i de stående udvalg. Det har i nogle kommuner medført, at medlemstallet i enkelte af disse stående udvalg er blevet én mere end halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal.

I en kommune i Vestsjællands amt vedtog kommunalbestyrelsen enstemmigt, at i to af de stående udvalg skulle medlemstallet være 7, hvilket var 1 over halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal. Denne kommunalbestyrelse har vel handlet i god tro, idet der ikke i loven om kommunernes styrelse findes bestemmelser, der strider mod en sådan enstemmig beslutning. Men ved indsendelse til indenrigsministeriet af deres udkast til vedtægt for styrelsen af de kommunale anliggender har indenrigsministeriet nægtet stadfæstelse af udkastet på grund af medlemstallet i de to stående udvalg. Nægtelsen af stadfæstelsen er meget vagt formuleret, idet indenrigsministeriet anfører, at antallet af medlemmer i de stående udvalg efter dets opfattelse ikke bør overstige halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal.

Denne afgørelse har givet anledning til bitter strid og megen presseomtale, hvorfor det ville være ønskeligt, om der var klare retningslinjer for disse stående udvalgs medlemstal.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Inden jeg besvarer hr. Ejner Niensens spørgsmål, vil jeg gerne føje et par supplerende bemærkninger til den begrundelse for spørgsmålet, der er givet.

I den skrivelse af 12. oktober i år, som hr. Ejner Nielsen nævner i den skriftlige begrundelse, nægtede indenrigsministeriet ikke at stadfæste kommunalbestyrelsens udkast til styrelsesvedtægt. Ministeriet stadfæstede vedtægten, men på vilkår, at medlemstallet i to af de stående udvalg blev nedsat fra 7 til 5. Begrundelsen for at kræve, at medlemstallet i de to udvalg blev fastsat således, at det ikke oversteg halvdelen af kommunalbe-

[Indenrigsministeren.]

styrelsens medlemstal, var hensynet til kommunalbestyrelsens og navnlig mindretalsgruppernes mulighed for at øve indflydelse på en sags behandling og endelige afgørelse. Denne mulighed ville kunne forringes, dersom udvalgets medlemmer alene ved deres egne stemmer ville være i stand til at sikre et forslags vedtagelse ved dets efterfølgende behandling i kommunalbestyrelsen.

Hr. Ejner Nielsens spørgsmål går da også alene ud på, om der bør optages en udtrykkelig bestemmelse om forholdet i styrelsesloven. Det er yderst sjældent, at en kommunalbestyrelse ønsker udvalg med over halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal, og jeg mener i og for sig ikke, at der er noget stort behov for at optage et udtrykkeligt forbud herimod i styrelsesloven. Jeg mener, at der også må tages et vist hensyn til, at styrelsesloven ikke bliver alt for stor og alt for uoverskuelig; enhver enkelthed kan jo næppe stå i selve loven.

Jeg vil imidlertid i forbindelse med en eventuel fremtidig ændring af styrelsesloven lade det indgå i overvejelserne, om der bør optages en sådan bestemmelse i loven.

Ejner Nielsen: Jeg kan jo ikke just sige tak for svaret. Men jeg vil gerne sige, at det, jeg har præciseret, er, at her er intet mindretal at beskytte, idet der er tale om en enstemmig vedtagelse af en kommunalbestyrelse. Jeg havde ellers glædet mig til, at ministeren ville give tilsagn om, at vi kunne få forslag om denne ændring forelagt i denne samling.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Knud Bro* til indenrigsministeren:

„Kan ministeren forhindre, at der anlægges et nyt stort boligområde tæt op ad den ny startbane på Københavns lufthavn i Kastrup?“

Skriftlig begrundelse:

Det forekommer mig helt urimeligt, at Tårnby kommune ifølge meddelelser i pressen er i færd med at anvende 70 mill. kr. til byggemodning af et område, der vil blive stærkt plaget af støjen fra den ny parallelbane, der indvies til juni. Dette boligområde vil altså allerede fra starten blive et støjhel-

vede. Af hensyn til allerede lagte planer ser man bort fra, at den nye startbane er en kendsgerning, og sætter stædighed over tusinder af menneskers sundhed. Det kan ikke være nogen undskyldning, at man regner med gennemførelse af Saltholmprojektet, for under alle omstændigheder vil der gå 10-15 år, inden et sådant projekt eventuelt er realiseret.

Knud Bro: Baggrunden for mit spørgsmål er, at det forekommer mig ganske ansvarsløst, at der anvendes 70 mill. kr. til byggemodning i et område, der allerede fra første spadestik er dømt til at være et støjhelvede. Det er at sætte stædighed over folks sundhed. Professor Ingerslev siger til Berlingske Tidende den 9. november i år:

„Allerede i 1967 gjorde jeg opmærksom på, at der forelå en alvorlig risiko ved, at disse områder kom i inderzone.“

Professoren fortsætter:

„Det støjniveau, der opstår, bliver af kolossale dimensioner. Det bliver en helt anden støjlage end den, Tårnby kommune i øjeblikket fører kampagne imod inde omkring Maglebo og Skyttehøjkvarteret.“

Borgmester Feldvoss siger til Aktuelt den 7. november i år:

„Knud Bro kan ikke opnå resultater. Intet på denne jord kan forhindre den videre kloakering og byggemodning.“

Det er jo stærke ord. Og borgmesteren tilføjer:

„Naturligvis bliver området et støjhelvede.“

— jeg gentager: naturligvis — og derefter:

„I øvrigt vil området først for alvor blive bebygget om en halv snes år.“

Selv de mest optimistiske regner vel ikke med, at Saltholm-lufthavnen kan være færdig før om 10-15 år.

Jeg synes ikke, der er nogen undskyldning for at fortsætte en sådan politik; selv om man kan påvise, at der måske er begået planlægningsfejl, må man tage hensyn til realiteterne. Man kan ikke planlægge efter forhåbninger, og det er urimeligt at øve en sådan pression med folks sundhed som indsats.

For en ordens skyld skal jeg tilføje, at Store-Bæltsbroen naturligvis ikke skal vige

[Knud Bro.]

sin plads i prioritetsrækken, selv om der bliver tale om pression.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): I anledning af hr. Knud Bros spørgsmål vil jeg gerne oplyse, at indenrigsministeriet ikke i den gældende sundhedslovgivning har hjemmel til at gribe ind i anledning af byggeomodning eller planlagt bebyggelse i områder i nærheden af lufthavne. Derimod vil indenrigsministeriet som ankemyndighed have mulighed for med hjemmel i de lokale sundhedsvedtægter at træffe beslutning over for virksomheder, herunder lufthavne, som medfører væsentlige ulemper for de omboende.

Jeg vil endvidere gerne bemærke, at det område, som spørgsmålet drejer sig om, og som ligger i nærheden af den nu under udførelse værende parallelbane til startbane 04-22 i lufthavnen, er beliggende i den vestlige del af Tårnby kommune. Ved partiel byudviklingsplan nr. 8, som er godkendt af byplannævnet i februar 1967, er arealet overført til inderzone, idet det ved kommunens byplan er udlagt til parcelhusbebyggelse og ikke til etagebyggeri. Området, der allerede før 1967 var udstykket i ca. 2.000 parceller og beboet fast af 5.000-6.000 mennesker samt herudover et betydeligt antal beboere om sommeren, har hidtil haft særdeles dårlige hygiejniske vilkår, specielt fordi området ikke er kloakeret. Mens det ved byudviklingsplanen i 1967 lykkedes at friholde betydelige arealer omkring lufthavnen for boligbebyggelse, mente byudviklingsmyndighederne, at det af sociale og hygiejniske grunde var uundgåeligt at overføre det her omhandlede areal, der hidtil kun legalt havde måttet bebos om sommeren, til inderzone. Som følge heraf er der nu påbegyndt en kloakering, hvortil der ydes lån fra statens bygge- og boligfond. Men ved meddelelsen af lånetilsagnet forudsatte boligministeriet efter henstilling fra ministeriet for offentlige arbejder, at kommunalbestyrelsen over for de berørte grundejere tilkendegav, at det omhandlede område ville blive udsat for betydelige støjgener efter ibrugtagning af den nye parallelbane, som jeg omtalte.

Der er imidlertid, som det vil ses, ikke

tale om at opføre et nyt større boligbyggeri det pågældende sted, men derimod om en legalisering af en allerede stedfunden helårsbenyttelse og en højst påkrævet forbedring af de sanitære forhold. Det kan således ikke forventes, at der efter områdets byggemodning vil ske en væsentlig forøgelse af antallet af beboere.

Endelig vil jeg gerne oplyse, at ministeriet for offentlige arbejder i efteråret 1970 efter henstilling fra sundhedsstyrelsen og indenrigsministeriet har nedsat et udvalg, hvis formål er at koordinere det offentlige interesser omkring Københavns lufthavn, og at indenrigsministeriet og boligministeriet er repræsenteret i dette udvalg. Selv om udvalget ikke har besluttende myndighed, er det tanken med udvalgets etablering og udvalgets virksomhed, at udvalget skal søge frem mod en bedre samordning af de ofte modstridende hensyn, som kommer til udtryk i forskellige myndigheders dispositioner.

For at en sådan samordning kan have virkelig betydning, må den ske på planlægningsstadiet. Det er mit håb, at lufthavnskoordineringsudvalget vil kunne medvirke til, at der, navnlig hvad fremtidige anlægsarbejder angår, vil kunne skabes en sådan koordinering, at uheldige virkninger for de omboende i videst muligt omfang kan undgås.

Knud Bro: Jeg takker ministeren for svaret. Jeg er klar over, at der ikke er tale om noget nyt problem, men vil gerne minde om bemærkningen: det er menneskeligt at fejle, men det er tåbeligt at fremture.

Jeg er også opmærksom på, at der er tale om planlægningsfejl her, men vil gerne sige, at jeg håber, at man i det udredningsarbejde, ministeren har sat i gang på forureningsområdet, vil tage hensyn til, at der må være mulighed for, at sundhedsmyndighederne kan gribe ind og standse, når man ser, at et så væsentligt hensyn som hensynet til folks sundhed og trivsel ikke tilgodeses.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Hr. Knud Bro udtrykte det håb, at man i forureningsrådet og ekspertudvalgene vil tage sig af opgaverne, og gav udtryk for håbet om, at også det sundhedsmæssige vil indgå i

[Indenrigsministeren.]
de overvejelser, man har i gang i forureningsrådet, og de indstillinger, man vil komme med.

Jeg vil gerne hertil sige, at jeg ikke er i tvivl om, at forureningsrådet i høj grad har sin opmærksomhed henvendt netop på de problemer, som hr. Knud Bro her har rejst, og at der sidder eksperter og sagkyndige på disse områder i forureningsrådet og dets ekspertudvalg. Vi må afvente den indstilling, der kommer, men man har altså opmærksomheden henvendt derpå, og jeg er ikke i tvivl om, at det vil vise sig, når vi får en indstilling, at man også har beskæftiget sig med de problemer, som hr. Knud Bro her har omtalt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Otto Mørch* til indenrigsministeren:

„Vil ministeren snarest foranledige, at samtlige apoteker pålægges at opbevare euforiserende stoffer, jfr. ministeriets bekendtgørelse nr. 502/1711-69, i sikrede stålskabe, så man undgår, at narkotikamarkedet tilføres store mængder hårde stoffer?“

Skriftlig begrundelse:

I Sverige har der ikke siden indførelsen af en tilsvarende sikring af euforiserende midler i stålskabe været nævneværdige apotekindbrud. Herhjemme florerer apotekindbruddene. Inden for den sidste måned har der således været 5 indbrud alene i Jylland og på Fyn, alle med meget stort udbytte af hårde stoffer.

Otto Mørch: Det er heldigvis lykkedes politiet at få et godt tag i storforhandlere af hash, hvilket har medført svagere tilførsler til narkotikamarkedet. Det har igen betydet meget højere priser på stoffet, således at prisen på hash i Århusområdet er steget fra 7 kr. til over 10 kr. pr. gram. Med den mindre handel med hash stiger risikoen naturligvis for, at man ad anden vej skaffer sig stoffet eller andre hårde stoffer. Det sker bl. a. gennem indbrud på apoteker, og i den seneste tid har man kunnet konstatere mange apotekindbrud i Jylland og på Fyn. At det ikke er småportioner, der hentes ved disse indbrud, viser en opgørelse efter et

indbrud på Fyn, for her blev der stjålet 9½ l opiumtinktur, 2 l morfin, 1 kg råopium, ¼ kg petidin, hvilket omsat i tabletter betyder 25 kg tabletter og tillige 5.000 stk. petidin-tabletter og 5.000 amfetamintabletter. Anslået værdi på narkomarkedet for dette tyveri alene vil ligge omkring 300.000 kr., så det er i alt fald mere end til personligt forbrug for den pågældende tyv; der kan altså blive noget at tilføre narkomarkedet.

I Sverige har de indtil 1968 haft mange apotekindbrud, men efter at man i 1968 fik en ordning; så hårde stoffer som morfin, opium, amfetamin m. fl. skulle sikres i stålskabe på apotekerne, har der ikke været nævneværdige apotekindbrud. Det er klart, for det er jo ret besværligt at rende rundt med en skærebænder, som er nødvendig for, at man kan komme ind i stålskabe.

På denne baggrund henstiller jeg til ministeren, at han snarest skaber mulighed for samme sikring på danske apoteker; det er min opfattelse, at der i apotekerkredse er stor interesse for en sådan sikring mod tyveri af hårde stoffer.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg er enig med hr. Otto Mørch i, at det er vigtigt, at vi i videst muligt omfang sikrer apotekerne mod tyveri. Reglerne for opbevaring af de euforiserende stoffer er givet i indenrigsministeriets bekendtgørelse af 17. november 1969. Efter disse regler skal euforiserende stoffer overalt opbevares forsvarligt og utilgængeligt for uvedkommende personer. Vedrørende administrationen af denne bestemmelse kan jeg nøjes med her at henviser til mit svar til fru Merete Bjørn Hanssen den 8. april i år.

Efter de for os i indenrigsministeriet foreliggende oplysninger ligger antallet af apotekindbrud i Sverige ganske rigtigt på et væsentlig lavere niveau end her i landet. For så vidt angår de svenske bestemmelser om sikring af narkotika, er det oplyst for mig, at disse senest er fastsat i efteråret 1957, og der er ikke siden efter det for mig oplyste udsendt nye regler om apotekernes narkotikaopbevaring. De i Sverige gældende regler foreskriver, at narkotika skal opbevares i et aflåst skab, men angiver intet om de pågældende skabes udformning, ej heller om det skal være stålskabe.

Jeg kan ikke på nuværende tidspunkt

[Indenrigsministeren.]

give en nærmere forklaring på forskellen mellem antallet af indbrud i Sverige og Danmark, men jeg kan oplyse, at antallet af ordinationer er væsentlig lavere i Sverige; dette medfører, at det er muligt at holde apotekernes lagre på et noget lavere niveau.

Vedrørende sikringskravene til de danske apoteker kan jeg oplyse, at sundhedsstyrelsen har overladt til politiet at udforme de krav, der skal opfyldes af de enkelte apoteker, idet sundhedsstyrelsen ikke selv besidder tilstrækkelig sagkundskab på dette område. Det er ikke hidtil fundet hensigtsmæssigt eller muligt at udforme generelle krav, idet forskellige lokale forhold på apotekerne har spillet ind ved sikringens udformning. Men der foregår et løbende samarbejde med Københavns politis præventive afdeling, og jeg kan her sige, at et møde til drøftelse af forskellige spørgsmål vedrørende en forbedring af sikringen er aftalt til midt i denne måned. Ved denne lejlighed ved jeg at man tillige vil drøfte, om der bør indføres et krav om opbevaring af narkotika i stål-bokse. En skærpelse af opbevaringsreglerne i den nævnte retning vil imidlertid medføre visse vanskeligheder, f. eks. med hensyn til at opfylde de gældende krav om opbevaringsbetingelserne for forskellige lægemidler og med hensyn til at afgrænse præparatrådet, idet en række andre stoffer og præparater end egentlige narkotika også er efterstræbte.

Otto Mørch: Jeg kan takke ministeren for det positive svar. Jeg har særlig fæstet mig ved bemærkningen om, at det er politiet, som nu af sundhedsstyrelsen får overladt at udarbejde disse bestemmelser. Dermed føler jeg mig tryk for, at vi får forsvarlige bestemmelser på dette område.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg vil gerne sige til hr. Otto Mørch, at det ikke er noget egentlig nyt, at vi samarbejder med politiet på dette område, for som jeg gav udtryk for her, har sundhedsstyrelsen jo

ikke særlig sagkundskab på dette område. Det er altså ikke noget nyt, men det er et arbejde, der fortsættes.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Det næste spørgsmål er stillet af hr. Per Hækkerup til udenrigsministeren. Spørgsmålet vil blive besvaret af statsministeren.

Af *Per Hækkerup* til udenrigsministeren:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give om den britiske regerings stilling til eventuel genoptagelse af våbenleverancer til Den sydafrikanske Union?“

Per Hækkerup: Baggrunden for mit spørgsmål er naturligvis den, at den tidligere britiske regering stillede sig på det standpunkt, at den ikke ville foretage våbenleverancer til Den sydafrikanske Union, og med visse udenrigspolitiske og økonomiske konsekvenser fastholdt den dette synspunkt.

Under valgkampen gav det konservative parti udtryk for, at man ville ændre denne politik. Vi ved også, at efter valget, og efter at den nye konservative regering er trådt til, synes man at have vedtaget en principbeslutning gående ud på, at man eventuelt ville genoptage våbenleverancerne til Sydafrika. Vi er også, hvis vi stadig holder os til pressen, vidende om, at det har fremkaldt en temmelig kraftig reaktion iblandt de afrikanske lande. Der blev sendt en delegation, må man vel sige, til forskellige europæiske hovedstæder, derunder til London, med Zambias præsident, Kaunda, i spidsen, som meget kraftigt henstillede til den britiske regering at undlade at genoptage våbenleverancerne. Så vidt jeg har forstået, er disse våbenleverancer stadig ikke genoptaget; selv om premierminister Heath afviste præsident Kaundas henstilling, synes de altså ikke at være genoptaget.

Vi har derfor gerne villet spørge, hvilke oplysninger der foreligger for udenrigsministeriet om denne sag.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Det er desværre ikke meget faktisk nyt, jeg kan oplyse. Som bekendt tog den britiske regering i sommer op til overvejelse at genoptage våbenleverancerne til Sydafrika, og i en erklæring til underhuset den 20. juli i år udtalte den britiske udenrigsminister, at det var den britiske regerings pligt at tage hensyn til Storbritanniens nuværende og fremtidige strategiske behov. Udenrigsministeren fremhævede det særlige hensyn til den frie passage for alle skibe under alle omstændigheder ad den livsvigtige søvej syd om Afrika. Storbritannien måtte derfor efter den britiske regerings opfattelse være beredt til i denne sammenhæng at overveje anmodninger om eksport til Sydafrika af visse begrænsede våbenkategorier, så længe de er bestemt for maritimt forsvar i direkte sammenhæng med søvejens sikkerhed. Den britiske regering havde gjort sin fundamentale afstandtagen fra den sydafrikanske regerings racepolitik klar og ville under ingen omstændigheder levere Sydafrika våben til håndhævelse af apartheidpolitikken eller intern undertrykkelse. På denne baggrund ville den britiske regering drøfte sagen med andre Commonwealthregeringer.

Som jeg tror det ligeledes er bekendt, gav de britiske overvejelser anledning til kraftig kritik, som også hr. Per Hækkerup fremhævede det, fra forskellig side, bl. a. de afrikanske Commonwealthlande. På forslag af sikkerhedsrådets afro-asiatiske medlemmer vedtog sikkerhedsrådet den 23. juli 1970 en resolution, der på ny og i skærpet form opfordrer til at gennemføre en våbenembargo mod Sydafrika.

Under sit ophold i New York for et par uger siden i forbindelse med FN-generalforsamlingen havde udenrigsminister Poul Hartling lejlighed til at drøfte spørgsmålet med sin britiske kollega. Den britiske udenrigsminister henholdt sig til de allerede kendte britiske synspunkter. Udenrigsminister Poul Hartling fremhævede Danmarks modstand mod apartheidpolitikken og mod alle våbenleverancer til Sydafrika og betonedede i øvrigt de langsigtede politiske risici for den vestlige verden, såfremt den britiske regering måtte beslutte sig til at genoptage våbenleverancerne til Sydafrika.

Der er således fra dansk side givet klart udtryk for den opfattelse, som vi har været

enige om her i tinget, og som den danske regering fuldt ud deler. Efter det for udenrigsministeriet foreliggende har den britiske regering endnu ikke truffet nogen beslutning i sagen.

Per Hækkerup: Jeg vil gerne takke den fungerende udenrigsminister for svaret. Jeg synes, det var tilfredsstillende. Jeg har ingen forudsætninger for at kunne bedømme, hvilke våbenarter der alene kan anvendes i maritimt forsvar, og hvilke der kan anvendes til sikring af opretholdelsen af apartheidpolitikken, men det er i og for sig heller ikke et afgørende spørgsmål i relation til det, jeg ville have spurgt ministeren om, men som jeg har fået svar på, nemlig om den danske regerings holdning til spørgsmålet.

Jeg er tilfreds med, at den danske regering har givet udtryk for både det korte synspunkt og det lange synspunkt. Jeg tillægger ikke mindst langtidssynspunktet betydning: at hvis Storbritannien genoptager våbenleverancer under en eller anden form til Den sydafrikanske Union, vil det kunne få temmelig vidtrækkende politiske konsekvenser med hensyn til de afrikanske landes almindelige stilling til den vestlige verden.

Jeg er altså tilfreds med, at det klart og tydeligt er sagt, at den danske regering over for den britiske regering har givet udtryk for vore synspunkter.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Man vendte herefter tilbage til dagsordenens punkt 1, der var:

Forespørgsel til økonomi- og handelsministeren af Ivar Nørgaard m. fl.

Forhandlingen genoptoges.

Morten Lange: Den redegørelse, som handelsministeren gav i dag, og som han har været så venlig at tilstille os på forhånd, så vi har haft god tid til at læse den, kan i virkeligheden knæbent give anledning til bemærkninger. Den er efter min opfattelse gennemgående lige så optimistisk, som den er intetsigende; den svarer ganske til Dan-